

le dobro postavila. Čez eno uro se je megla vzdignila in polentarji so zagledali „opazovalca“ na skali, s kosom papirja v roki, kakor bi hotel kaj risati ali fotografirati. Sedaj so začeli sapači ogenj nanj, a to se ni ganilo. Tedaj so se prhrumele 3 težke granate. Kapo mu je odbilo z glave. Pa ne granata, ampak kamenje, katerega je razdrobilo. Na ta način smo opazili, kje je bila skrita sovražna artilerija. Kmalu so se oglasili naši težki možnarji, kateri so z dvema streloma svoj cilj dobro pogodili. Kmalu se je dogajalo, da so naši dobro merjeni streli razbili celo sovražno baterijo, ker celi dan ni bilo iz tistega kraja slišati nobenega strela. Lahki so boječi kakor pri nas zajci. Ko slišijo tuliti naš težki pozdrav, že bežijo vsak v svojo luknjo, kakor lisice. Pa kakor vidimo in slišimo, se ne bodo dolgo skrivali v luknje. Prišel bo čas, ko bodo morali mimo lukenj bežati. Naše navdušeno vojaštvo si želi, da bi tirali tega zahrbtnega ralo dalje.

Pri sosednjem nižjem hribu se vrše vsaki dan kratki boji, večinoma le artilerijski. Vsakokrat, kolikokrat pridejo Lah, jih naše prednje straže počteno našvigajo, tako, da odnese le malokateri polentar zdrave pete. Tukaj trdno upamo, da zagrižemo Lah ne bo nikdar s teh krasnih gričev gledal koroške in tirolske zemlje. Koliko sobratov-vojakov nagovorim, vsak trdno zaupa v Boga, da bo zmaga naša. Vsak vojak pravi: Če Italijan poprej ni hotel verjeti resnice božje, sedaj razvidi in spozna Vsemogočnega nebeškega Očeta, kateri nam da najprvi srečo in pomoč v najhujši sili. V tem prepričanju upam na splošno zmago.

Tukaj se nahajajo tudi hrabri Slovenci, kateri me prosijo, naj izročim v pismu vsem tistim, kateri so še na vežbališčih, iskrene pozdrave ter naj se ne bojijo iti nad zajčjega Laha. Le pogumno naprej pod zastavo avstrijske armade, da dostojno porazimo zahrbtnega sovražnika. Vse za dom in za cesarja! Z božjo pomočjo uničimo sovražnika!

Sovražnika moramo zdrobiti v prah.

Trdnjavski topničar Franc Kos iz Sremski Brezicah nam piše dne 4. avgusta z italijanskega bojišča:

Ne morem vam popisati veselja, ki nas preva, ker smo tudi mi deležni veselih iger s polentarjem. Kaj si je neki mislil ta mačkolede, ko je začel vojsko z nami? Gotovo je mislil, da ga bodo čakali njegovi pritrženci z odprtimi rokami in kilcali: „Pri di, pri di, rešitelj naši!“ Ostrmel je in sprevidel, da je samo sanjal, zakaj trčil je na nepremagljivo skalo slovenskih in hrvaških fantov in mož. Veselje imamo, kadar začne streljati kot bi bil znorek. Morda misli hribe in doline spremeniti v ravnino. Ali dolgo ga ne poslušamo. Mi mu pokažemo, kaj se pravi vojakovati. Začne se kanonada, kot bi se svet podiral. Po zraku žvižga in hrumi, kakor bi vsi vragevi iz pekla ušli in letali po zraku. Zastonj se trudi sovražnik, umolkniti mora in pobrati šila in kopja ter spremeniti stališče, ali velikokrat ne ve več kam.

Imamo se izvrstno, veselja ne manjka, pričakujemo težko zaželjenega miru, ali prej ne, dokler ne uničimo in v prah zdrobimo naše sovražnike.

Navdušenje na severu zoper Italijane.

Desetnik Franc Ožek, doma iz Rimskih Toplic, nam piše s severnega bojišča:

Sedim v podzemeljskem brlogu in čitam ljubljani list „Slovenski Gospodar“. Prirajal je iz daljnega mojega krasnega rojstnega kraja in razveseljuje slovenske vojake v zakopjih. Ko sem ga čital, stalo mi je 10 okoli mene. Poslušali so vse novice, ki prihajajo z južnega bojišča. Ko sem ga odložil, je šel v druge roke in tako bo vandral celi dan po celi stotniji, da bo vsem znano, kako se zdržijo naši hrabri slovenski bratje pred navalskim Lahom. Tudi tukaj se pogosto govori, da bomo tudi mi zapustili Galicijo in šli nad polentarja, katerega bomo s takim gnjevom bil, kakor kačo. V naših slovenskih junaških srcih leži nekaka sveta jeza do tega hinavca. O ljubi Bog! Par Italijanov bi še rad ubil, potem pa, če je tvoja volja, rad umrjem, pravijo naši vojaki.

Res, kakor se čita, hrabro se obnašajo naši ljubljani slovenski vojaki na južnem bojišču. Tudi mi tukaj na severu zmagovito napredujemo in prodramo z nataknenimi bajoneti proti ruski meji. Moskali kaj dobro poznajo naš pešpolk, pred katerim so pred tedni morali po noči in po dnevu neprenehoma bežati v neredu. Zoperstavljal se nam je sovražnik trikrat. Pa komaj, da si je izkopal strelske järke, že so mu bili pred nosom naši z nataknenimi bajoneti. Po nas je strahovito vrelo, ne samo iz pušk, ampak tudi iz strojev. Šrapneli so se razrušovali nad našimi glavami; med nas so treskale granate in metale zemljo visoko v zrak.

Slovenski vojaki se poprej, ko gremo v krvavi luti boj, izročimo v Marijino varstvo. Prepričani smo trdno, da je to edino zavetje, ki obvaruje vojaka v grozovitem boju, kjer švigajo krogla kakor žet iz neba, kakor strele vdarjajo granate v zemljo, šrapneli se razrušujejo nad glavami in padajo na ramena,

kakor toča, ki uniči polja in vinograde. V takem ognju, ki si ga človek ne more predstavljati, če ga sam ne vidi, smo prodirali proti sovražniku. Mila luna je sijala na nebo, ko smo se priplazili pred ruske zakope. Ko smo bili vsi skupaj, smo kakor levi skočili po kosen, streljali „hura!“ „hura!“ ter drveli v strelske järke med moskale, ki so drug za drugim bežali in skakali iz jarkov. Naši bajoneti so imeli priložnost, katero so tudi porabili. Druge smo pa ujeli. Marširali smo za njim štiri dni, med tem se je še dvakrat zoperstavljal. Pregnani smo ga na tak način kakor prvokrat. Izgube smo imeli le male. Moskali pravi: „Slovenec se ne primejo svinčenke“, (a železnih krogel Rusi nimajo), naš pešpolk je pristel železnim, svinec se pa železa ne prime. Slovenci radi molimo, zaupamo v Boga in Marijo, ki je naša zvesta varlička. To je naša železna oprava, katere se svinčenke ne primejo. Mi smo sedaj v postojankah utrjeni. Pred nekaj dnevi je sovražnik hotel prodreti ravno pred našo stotnijo. Približal se je žični ograji. Zavrelo je grozno po njem. V 10. minutah je ležalo veliko mrtvih in ranjenih pred ograjo, drugi so odbežali. Trideset korakov pred našo ograjo smo mi pobrali ranjence ter jih obvezali. Bilo jih je 25, med temi dva častnika. Mrtvece so nosili naši fantje ter jih pokopali na spodnji kraj naših jarkov. Jaz sem z mojo četo izkopal veliko globoko jamo na velikem, s pšenico posejanem polju.

Danilo se je, ko smo pokopali mrtve Ruse v hladno zemljo, našel sem jih 38. Zagrnili smo jih in na grob zasadili križ z napisom: „V grobu 38 Rusov, doma iz Sibirije“. Se nisimo prišli do streisidih jarkov, že so nas zapazili moskali in začeli silno streljati. Poskakali smo v järke in si veselo zapeli. Srečno smo se čutili, ker smo premagali sovražnika. Tudi na desni in na levi nas je hotel sovražnik pregnati in prodreti našo črto. Bil je povsod pobit in nazaj vržen; imel je velike izgube; naši so jih tudi veliko ujeli.

Mi se moramo zahvaliti naši izborni artileriji, katere imamo zelo veliko za nami. Dne 13. in 14. julija je naša artilerija neprenehoma streljala. Kakor burja so tulile krogle po zraku ter vdarjale v ruske postojanke ter metale zemljo visoko v zrak. Ob četrti uri popoldan je prihrula po zraku prva velika krogla od motornega topa (30.5 cm), ko je tresčila v jarek, se je zemlja daleč okrog stresla. V zrak je vrgla zemlje cel oblak. Pozneje jih je prihrulo še devet. Ko se je solnce pomikalo v zaton, občutili so ga črni oblaki, solnce je pa postalo krvavo rudeče, kakor bi žalovalo. Vlegel se je na zemljo večerni mrak. Po pet topov je naenkrat zagrmelo. To je trajalo do 10. ure v noč. Grozno je bilo to slišati. Nas so že ušesa bolela. Kaj so si le mislili Rusi?

Veliko ni ostalo živih, to dobro vem. Naša naloga je, postojanko držati. Mislim, da nam bo to lahko, ker smo umetno utrjeni.

Ko Rusa premagamo, se bojo izpolnile naše želje, da gramo nad polentarja in tudi njega premagamo. K temu nam Bog vsemogočno pomaga in Marija stoji na strani našim krščanskim vojakom in pripelje nas po zmagi v naročje prekrasne, mile, slovenske domovine, za katero je že marsikateri junak prelil kri in za katero je naš dal življenje.

Mi hočemo pokazati, kaj smo Slovenci.

Anton Aškerc, doma iz St. Ruperta (Mala Breza) nad Laškim, nam piše dne 17. julija z galicijskega bojišča:

Nam slovenskim spodnjebojarskim vojakom tukaj na severu ne gre posebno slabo; smo večinoma v ravninah. Boji z Rusi sedaj niso hudi. V začetku spomladi je štirinajst dni tako „žnuro vlek“, da ga ni bilo nikjer dogladati. Sedaj ga pa zmiraj z vso silo tiščimo nazaj. Imamo grozno vročino in tudi mnogo dežja. Mi mladi slovenski vojaki smo v družbi s starejšimi možmi. Vsi smo korajžni in bomo moskale nagnali nazaj v krompirjevo deželo. Upam, da nam Bog pomaga v tem pravičnem boju. Prepričan sem, da se sovražnik tukaj sploh ne bo mogel držati. Naša pompoznena in izvrstna artilerija ga dan na dan hudo obdeluje. Pred našo artilerijo imajo Rusi grozen strah. Saj Ruse že sedaj drugače ne spravijo proti nam, kakor da jim z lastnimi topovi od naših posvetijo. Pri nas pa tega ni; mi pa gremo prostovoljno naprej. Videl sem, kako je pri selu Cseres neki poddesetnik iz Celja kar hotel drveti v veliki ogenj. Komaj ga je neki praporščak zadržal. To se pravi: mi hočemo pokazati, kaj smo Slovenci in kako spoštujemo svojo drago domovino.

Dva odlikovana slovenska junaka.

Korporal Roman Benke, uradnik Zvezne Zveze v Mariboru, nam piše dne 20. julija s severnega bojišča:

Preiskrene pozdrave z bojnega polja! Vsi listi, v katerem ste prišli moje pismo, sam prejel po g. naredniku 10. stotnije, H. Vollmaierju, rojaku iz Solnice ob Dravi. Zelo sem vesel, če dobim, četudi v daljših obrokih, kak slovenski list, ki meni in tovarišem našim daje srčno bol krasenja po domovini.

Kakor ste gotovo zvedeli iz uradnega poročila, mi je podeljena bronasta svetinja za hrabrost. (G. Bende je že poprej dobil srebrno svetinjo II. razreda.) To bi pa uleglo biti v nesoglasju z mojim zadnjim poročilom glede podelitve srebrne hrabrostne kolajne I. razreda. Kar se tega tiče, se mi je danes od merodajne strani poveljstva naznanilo, da sem kljub podeljeni bronasti kolajni predlagan v odlikovanje s srebrno kolajno I. vrste. Toliko v vednost!

Tudi je v današnjem razglasu polkovnega poveljstva, da je podeljena srebrna hrabrostna svetinja II. vrste g. naredniku H. Vollmaierju od 10. stotnije. Imenovani podčastnik, ki uživa pri vseh, ki ga poznajo, bodisi, da so isti prosti vojaki, tovariši ali častniki, zaupanje in spoštovanje, je hifel dne 12. junija ob priliki našega prodiranja v najhujšem ognju sovražnikovih brzostrelnih pušk svojemu stotniku Orniku na pomoč. Zgodilo se je to v kritičnem trenutku, ko so sovražne strojne puške najbolj delovale in je smrtonosna krogla prodrla prst junaškega stotnika. G. narednik Vollmaier zasluži v polni meri to odlikovanje, ker je s svojim junaškim nastopom bil v vsodbuden vzgled svojemu moštvu. Prosim Vas, priobčite poročilo o odlikovanju g. narednika Vollmaierja po naših listih, da izve domovina o vrlim junaku.

Ko bomo z Rusom gotovi, pojdemo na jug pometat.

Pionir Boštjan Kristovič, doma iz Hoč pri Mariboru, nam piše dne 27. julija:

Spominjam se dneva lanskega leta, v dubu gledam tisto vrvenje po mestih, ulicah, vaseh ter po železnicah, najbolj pa po vojašnicah. Vse je bilo navdušeno. Danes imamo na vsak prst samo enega sovražnika. Ako pogledamo nazaj v staro leto, je bilo pač polno izkušenj, bridkih izkušenj za nas, ki so nas počile marsikaj. Ako pomislimo na sovražno premoč od začetka, je res čudo, da jo je bilo z malo močjo sploh mogoče zadržati. Zastonj so takrat sovražni generali povpraševali ljudi, katera cesta pelje na Dunaj. Zgrešili so jo, ker pot je bila dolga, da prevroča, naša odločnost pa vstrajna. Od tedaj so imeli poraz za porazom, udarec za udarcem, a mi uspehi za uspehom.

Poročam vam, da smo se peljali skozi celo s krvjo napojeno gališko ozemlje iz zahoda na izhodno stran ter videli naše zakope in tudi trdnjavske okope naše trdnjave Przemysl, ruska grobišča in tu in tam križ na grobovih naših junakov, ki so padli v boju za to trdnjavo. Na postojankah vse polno ruskih ujetnikov, zaposlenih pri delu. Naš vlak je bil ves v zastavah in tudi slovenska trobojnica je vihrala pri oknu. Pripeljemo se do glavnega mesta Lvov, ki je bilo vse v zastavah. Iz glavnega mesta smo morali korakati še tri do štiri dni; vročina in dež sta se menjavala. Prišli smo v obmejni kraj, kraj izdajalcev.

Ti ljudje so najbolj izdajali naše topništvo. Enaga so dobili v leti pri telefonu; bil je v zvezi z Rusi. Drugega pa jezdeca s konjem — ki je okoli in okoli topništva jahal in sovražnemu opazovalcu izdal, kje da stoji.

Naše in sovražne čete so si stale nasproti ob reki Bug. Ta reka je taka kot Drava, samo da je malo manj široka. Na oni strani leži mesto Sokal, ki je bilo v ruskih rokah. Mesto naskočiti iz doline na višino, kjer je bil sovražnik močno utrjen, bi bilo brezuspešno; a na ono stran bi morali priti, če hočemo sovražnika zapoditi. Do reke je slo, pa dalje ne, ker bi preveč moštva padlo, zato pa moramo sovražnika zviti potegniti za nos. Na levo od mesta naredi reka velik bok, kjer so bili naši že čez in zakopani. Določili so dne 16. julija navidezni napad ob belem dnevu na mesto, katerega je naša stotinja točno izvedla. Šli smo v rojih navzdol proti reki, kar se vsu. jejo šrapneli po nas gosto kot toča, pehota je bila že pri reki. Mi bi pa naj z našimi vozovi in orodjem pokazali, da bomo tam most stavili.

Za nami se pripeljejo v skoku naši prvi vozovi. To vam je bilo pokanje. Prišla je noč. Vsa ruska moč je bila tam zbrana, da zabrani prehod. Zato smo se mi odstranili ter šli drug večer 17. in 18. julija na levo od mesta, da izvedemo resen napad ter rusko črto predremo. Res, že v mraku se začne prasketanje in grom topov se razlega daleč naokoli. Celu noč so se ustavljali, se-le v jutru so naši naskočili z bajoneti sovražne järke in okope. Mrtvih Rusov je bilo na kope. Naše topništvo je hudo bombardiralo ruske okope. Od tam na levo so se Rusi iz važne višine drugo noč umaknili prostovoljno. Naši so višino zasedli. Tako je reka tu prosta, mesto Sokal so morali sami zapustiti, ker so bili v nevarnosti od leve in desne in so šli le nekaj kilometrov nazaj. Mostove smo naredili v kratkem času, prehodne po noči blizu naših in sovražnih okopov in tudi one za prevoz. Imeli smo le malo ranjenih. Pač pa smo komaj v desetih dneh tukaj ob reki Bug ujeli kakih petdesetstov Rusov. Rusi zavratno napadajo, a so vedno krvavo odbiti. Naša polstotinja si je priborila očitno polkovno pohvalo za vstrajno delo in pravočasno zgotovitev vsakega podjela. Sedaj utrjujemo prednje vrste. Če pride sovražna premoč, bo tu gotovo zlomljena. Ruski ujetniki so vsi obupani, neko noč se je dal cel bataljon brez vsega strela ujeti. Pravijo, da nimajo več sreče. Dozdaj, hvala Bogu, je vsepovsod dobro slo in se gre, zana-prej pa Bog ve. Da bi vsaj še zdravi ostali, kot dozdaj. Zmaga bo in mora biti naša! Zato, vsi za enega, eden za vse. Ko bomo tu gotovi, pridemo na jug pometat. Paščine pozdrave!